

Таким чином, на сьогодні в Україні склались позитивні умови для розвитку торговельних мереж, які спричинені формуванням нових ринкових відносин, побудованих на диференціації споживчого попиту та підвищенні вимог споживачів до торгового асортименту та торговельного обслуговування. З огляду на це, кожна торговельна мережа повинна здійснювати постійний моніторинг потенційних споживачів та формувати гнучку, адаптовану до споживача стратегію розвитку.

Література

1. **Концепція** розвитку торгівлі у м. Львові (до 2010 р.). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.gromada.lviv.ua/articles/2007/04/10/333.html>.
2. **Криган Р.В.** Стан і тенденції розвитку роздрібної торговельної мережі у Львівській області / Р.В. Криган, Т.В. Футало // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.6. – С. 188-193.
3. **Роздрібна торгівля у ХХІ столітті.** Теперішні і майбутні тренди / за ред. Муралі К. Мантрала, Манфред Краффт : пер. з англ. / за ред. Л. Савицької. – К. : Вид-во Олексія Капусти (підрозділ "Агенція "Стандарт"), 2008. – С. 190-195.
4. **Роздрібний товарообіг підприємств торгової мережі за 2000-2008 рр.** [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.stat6.stat.lviv.ua/PXWEB2006 p/dialog/statfile1_r.asp.

Миценко Н.Г., Бойко Л.Л. Особенности развития торговых сетей в конкурентной среде

Проанализированы особенности формирования и тенденции развития торговых сетей в Украине и во Львовской области. Предложены основные принципы построения эффективной стратегии развития торговой сети в условиях конкуренции. Установлено, что на сегодня в Украине сложились позитивные условия для развития торговых сетей, которые вызваны формированием новых рыночных отношений, построенных на дифференциации потребительского спроса и повышении требований потребителей к торговому ассортименту и торговому обслуживанию.

Mitcenko N.G., Boyko L.L. Features of development of networks of auctions are in competition environment

The features of forming and progress of networks of auctions trend are analysed in Ukraine and Lvov area. Basic principles of construction of effective strategy of development of auction network are offered in the conditions of competition. Described that for today Ukraine had positive terms for development of point-of-sale networks, which are caused forming of new market relations, built on differentiation of consumer demand and increase of requirements of users to the point-of-sale assortment and point-of-sale service.

УДК 35.073.513.2:[330.142.211:630*6:674](477.8)

Асист. Н.Я. Наливайко –
НЛТУ України, м. Львів

ЛІЗИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ЛІСОВИХ ТА ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Розглянуто стан основного капіталу лісових та деревообробних підприємств Карпатського регіону України. Проаналізовано різноманітні фінансові інструменти модернізації основного капіталу та можливості використання їх на галузевих підприємствах регіону. Обґрунтовано використання лізингу, як одного з найбільш реальних та ефективних фінансових інструментів оновлення основного капіталу в сучасних умовах.

Ключові слова: лізинг, основний капітал, фінансовий інструмент, інвестиції.

Актуальність проблеми. Дефіцит фінансових ресурсів у лісовій та деревообробній промисловості спричинило істотне послаблення її матеріально-технічної бази, руйнування економічних основ оновлення та розвитку. Відтак нестача фінансових ресурсів на лісових та деревообробних підприємствах Карпатського регіону призводить до погіршення стану їхнього основного капіталу.

Подолання економічної та фінансової кризи потребує значних фінансових і матеріальних ресурсів. Залучити кошти в необхідній кількості для підприємницької діяльності у лісовій та деревообробній промисловості є надто складно. Значні потреби в коштах і надто малі потужності українських банків не дають змоги останнім резервувати кошти для видачі підприємствам гарантій на кредити з оновлення та закупівлі основного капіталу. З різних наявних фінансових інструментів залучення коштів найбільш реальний та ефективний на сьогодні є лізинг.

Постановка проблеми. За нестачі власних коштів, недосконалості кредитної політики держави, недостатньої кількості інвестицій в регіоні лісові та деревообробні підприємства Карпатського регіону змушені шукати нові фінансові інструменти фінансування оновлення основного капіталу. Серед безлічі доступних фінансових інструментів найбільш ефективним і реально можливим для застосування на сьогодні залишається лізинг.

Мета дослідження – проаналізувати в динаміці стан основних фондів лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону, дослідити можливі фінансові інструменти їхньої модернізації й обґрунтувати використання лізингу як найефективнішого з можливих механізмів оновлення основного капіталу.

Аналіз досліджень та публікацій. У літературі розглядали питання впровадження лізингу в різні галузі економіки (сільське господарство, будівництво, транспорт, машинобудування й інші). Проте, питання використання лізингу в лісовій і деревообробній промисловості України порушується вперше і тому, на наш погляд, потребує особливої уваги.

Виклад основного матеріалу. Можливість випуску конкурентоспроможної, якісної продукції залежить від матеріально-технічного рівня виробництва. Високий технічний рівень виробництва – це висока якість продукції, раціональне використання природних ресурсів і мінімальний негативний вплив на довкілля, підвищення екологічності продукції, високий рівень безпеки та комфортності праці. Розвиток техніко-технологічної бази підприємства, який, за належних умов господарювання, має супроводжуватись систематичним її оновленням, потребує значних інвестиційних ресурсів. Проте, сучасний етап економічного розвитку переважної більшості лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону України позначився різким спадом або цілковитим припиненням оновлення технічної бази, що в невдовзі може негативно відобразитись на діяльності галузі загалом.

Під час визначення рівня спрацювання машин і обладнання виникає низка проблем. У більшості випадків розрахунок рівня спрацювання на підприємствах визначають через амортизацію залишкової вартості активів. Під час планування відновлення основних фондів на всіх рівнях господарської діяльності потрібно визначати не лише фізичне, але й моральне спрацювання у всіх його різновидах.

Моральне спрацювання виникає головним чином за таким чинником як науково-технічний прогрес, котрий кардинально змінює техніку, технологію, матеріали та через них, посилюючи тиск на зовнішнє середовище, формує нові суспільні потреби, зокрема й щодо екології. Рівень морального зносу залежить не лише від появи нової техніки, але й від кількості їх у вільному продажу.

Ситуація, котра склалася зі спрацюванням та оновленням основного капіталу на підприємствах Карпатського регіону, є вкрай невтішною (рис. 1-4). У всіх областях регіону ступінь спрацювання основних засобів у лісовому секторі є досить високим, а в деяких випадках навіть загрозливим, бо становить понад 50 % і є більшим, ніж середній рівень спрацювання основних засобів в області загалом (Закарпатська та Чернівецька області).

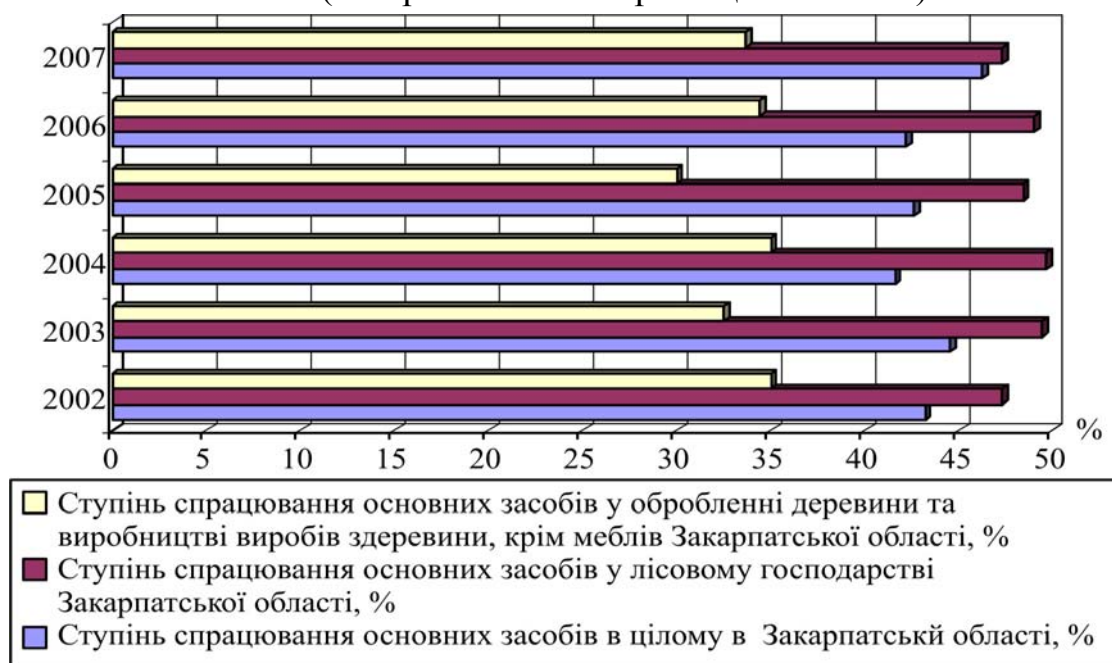

Рис. 1. Динаміка ступеня спрацювання основних засобів у Закарпатській області за 2002-2007 рр.

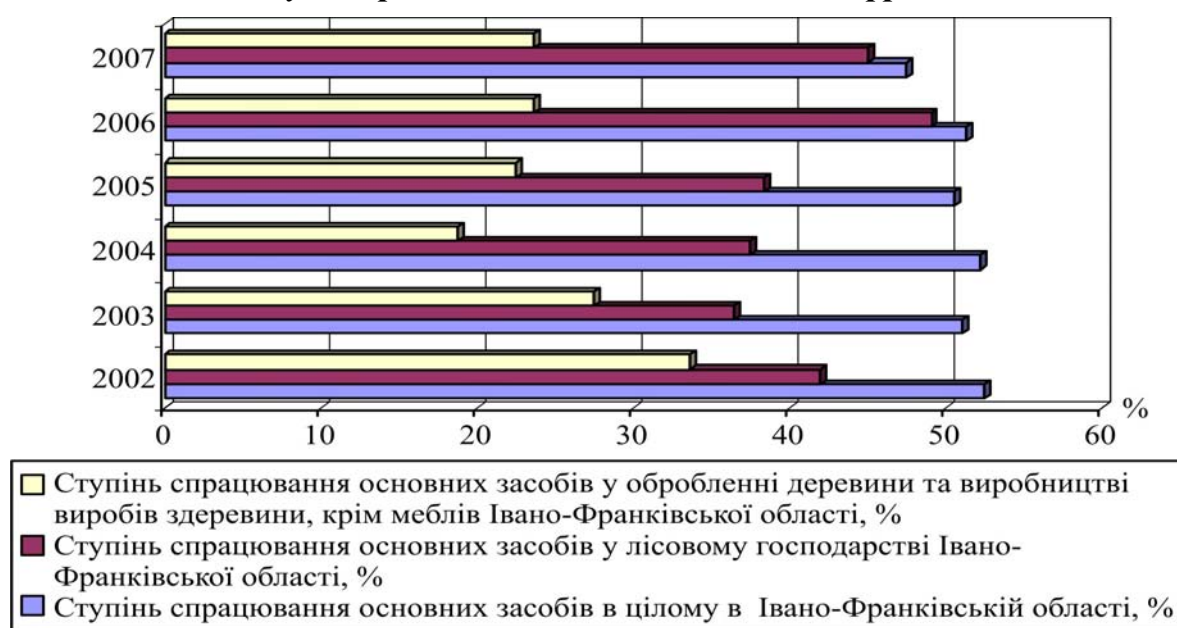

Рис. 2. Динаміка ступеня спрацювання основних засобів у Івано-Франківській області за 2002-2007 рр.

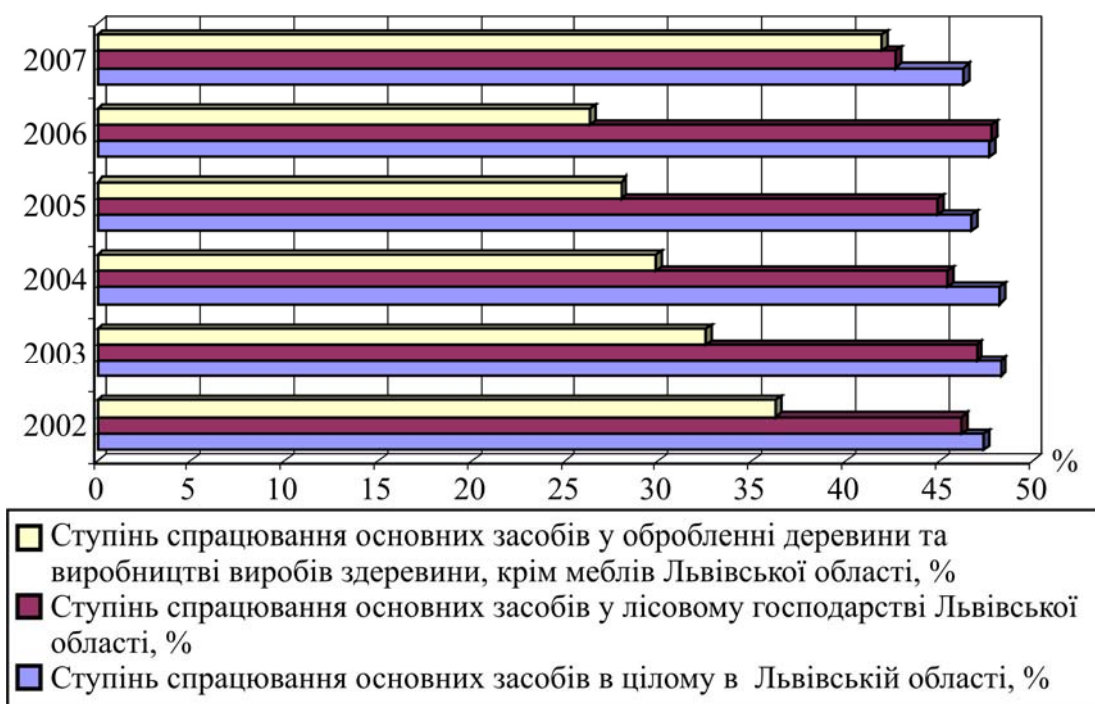

Рис. 3. Динаміка ступеню спрацювання основних засобів у Львівській області за 2002-2007 рр.

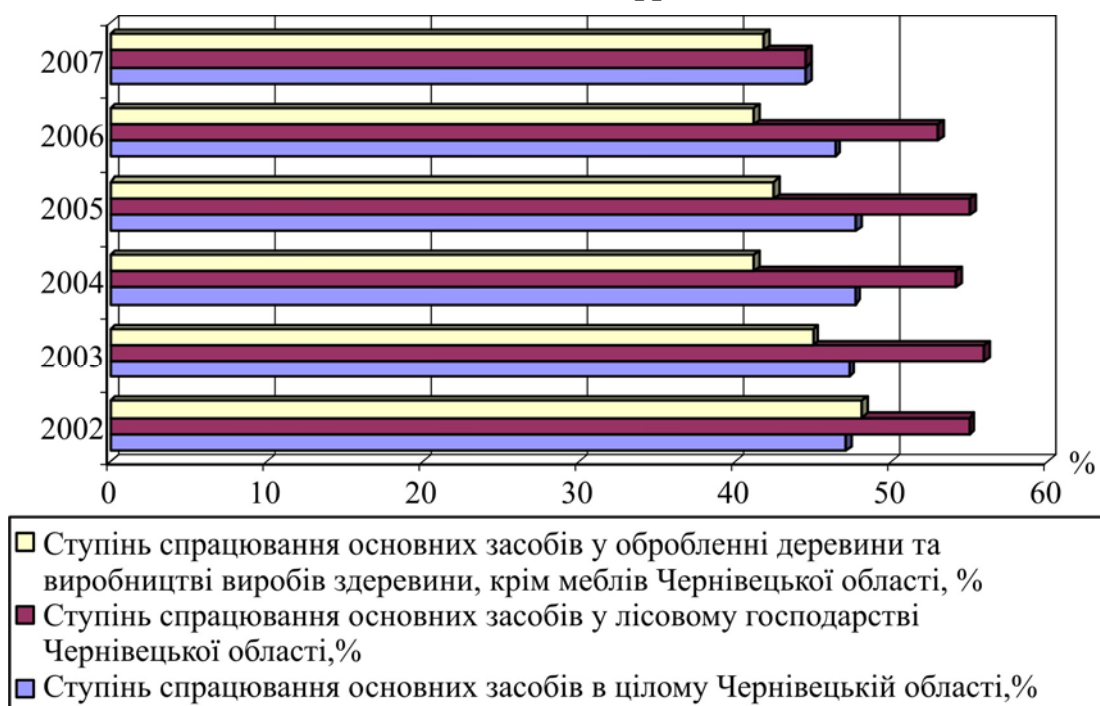

Рис. 4. Динаміка ступеню спрацювання основних засобів у Чернівецькій області за 2002-2007 рр.

Оновлення основних засобів на підприємствах Карпатського регіону відбувається досить повільно. Про це свідчать коефіцієнти їхнього оновлення, котрі не перевищують 15 %, окрім Івано-Франківської області у 2004 р. та Львівської області у 2004, 2006 та 2007 рр. (рис. 5).

Ось чому, на наш розсуд, невідкладним питанням для підприємств є пошук інструментів фінансування основного капіталу. Вибір відповідного варіанта фінансування оновлення основних засобів для підприємства загалом здійснюється з урахуванням таких основних чинників:

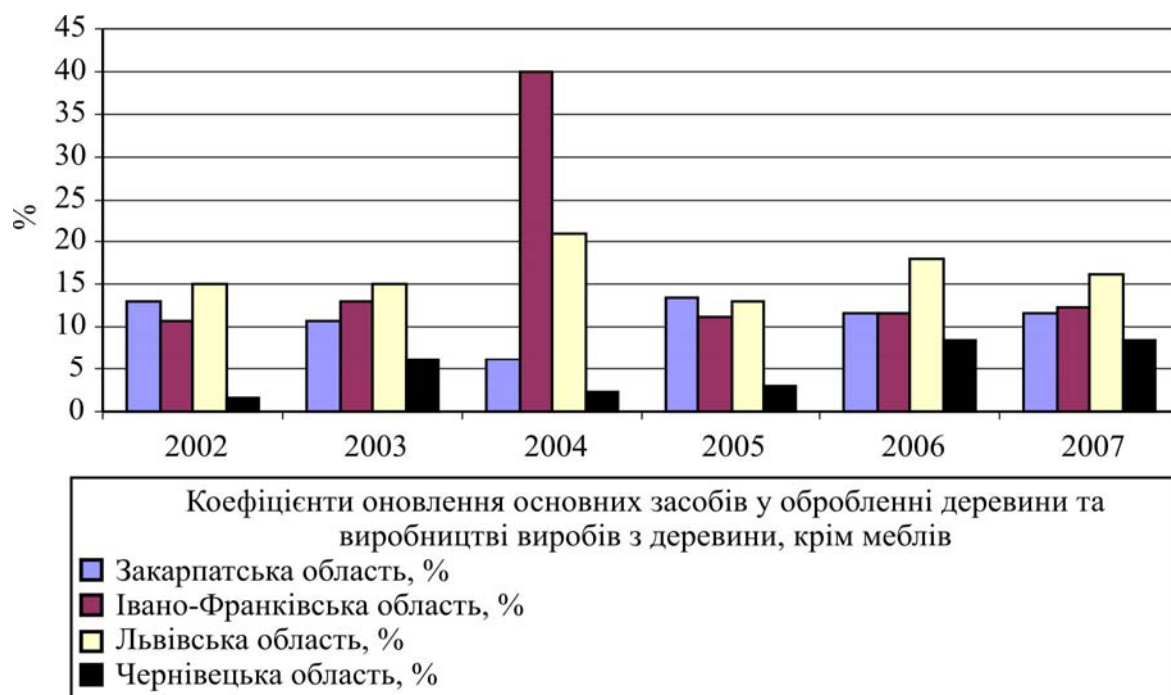

Рис. 5. Динаміка коефіцієнта оновлення основних засобів у обробленні деревини та виробництві виробів з деревини, крім меблів, за 2002-2007 рр.

- достатності власних фінансових ресурсів для забезпечення економічного розвитку підприємства у майбутньому періоді;
- вартості довготермінового фінансового кредиту, порівняно з рівнем прибутку, який генерується тими основними засобами, які оновлюються;
- досягнутого співвідношення використання власного й позикового капіталу, який визначає рівень фінансової стійкості підприємства;
- доступності довготермінового фінансового кредиту для підприємства.

Представимо на рис. 6 схему можливих фінансових інструментів модернізації основного капіталу та проаналізуємо можливість використання їх на лісових і деревообробних підприємствах Карпатського регіону України.

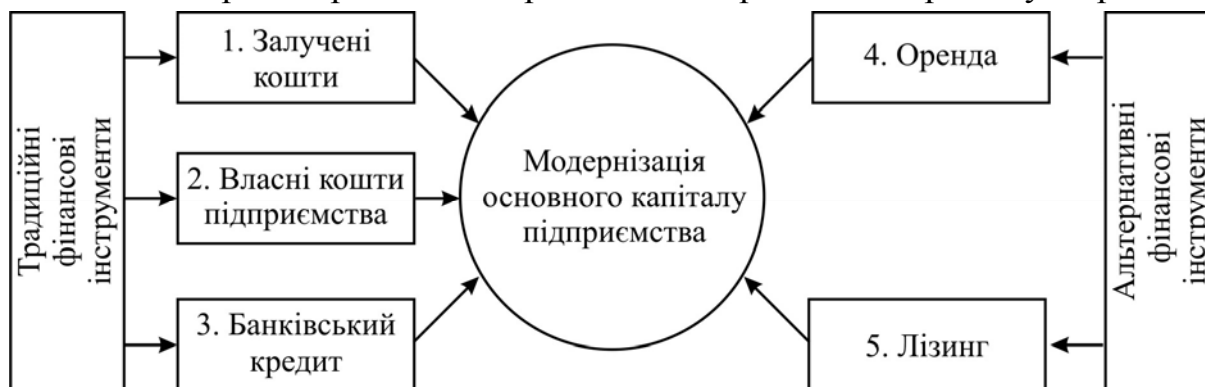

Рис. 6. Фінансові інструменти модернізації основного капіталу підприємства

1. Залучені кошти. Аналізуючи інвестиційну політику в певному регіоні, варто зауважити, що за 2002-2007 рр. обсяги інвестицій в основний капітал Карпатського регіону загалом зростали (рис. 7). Проте, в обробленні деревини та виробництві виробів з деревини, крім меблів, за цей період інвестиції в основний капітал не мали чіткої тенденції до збільшення, а у 2007 р. взагалі спостерігалось їхнє зменшення у Закарпатській та Львівській областях, та незначне зростання в Івано-Франківській області (рис. 8) [1].

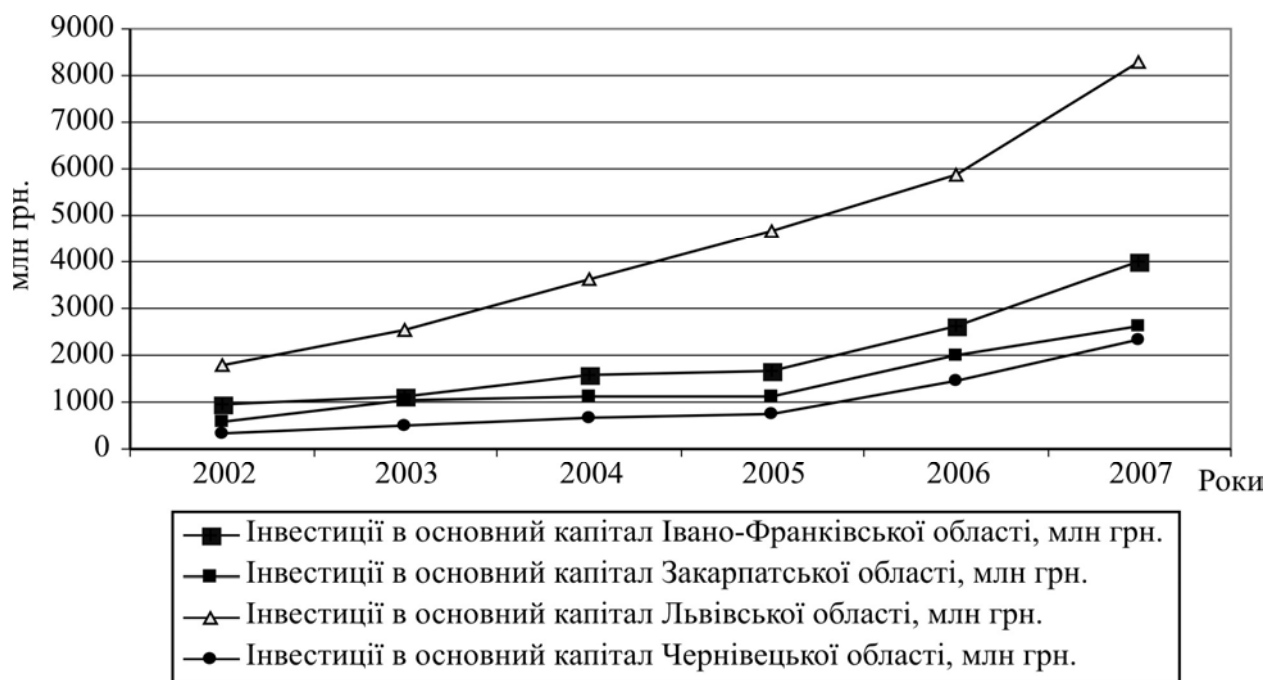

Рис. 7. Динаміка обсягів інвестицій в основний капітал Карпатського регіону за 2002-2007 рр.

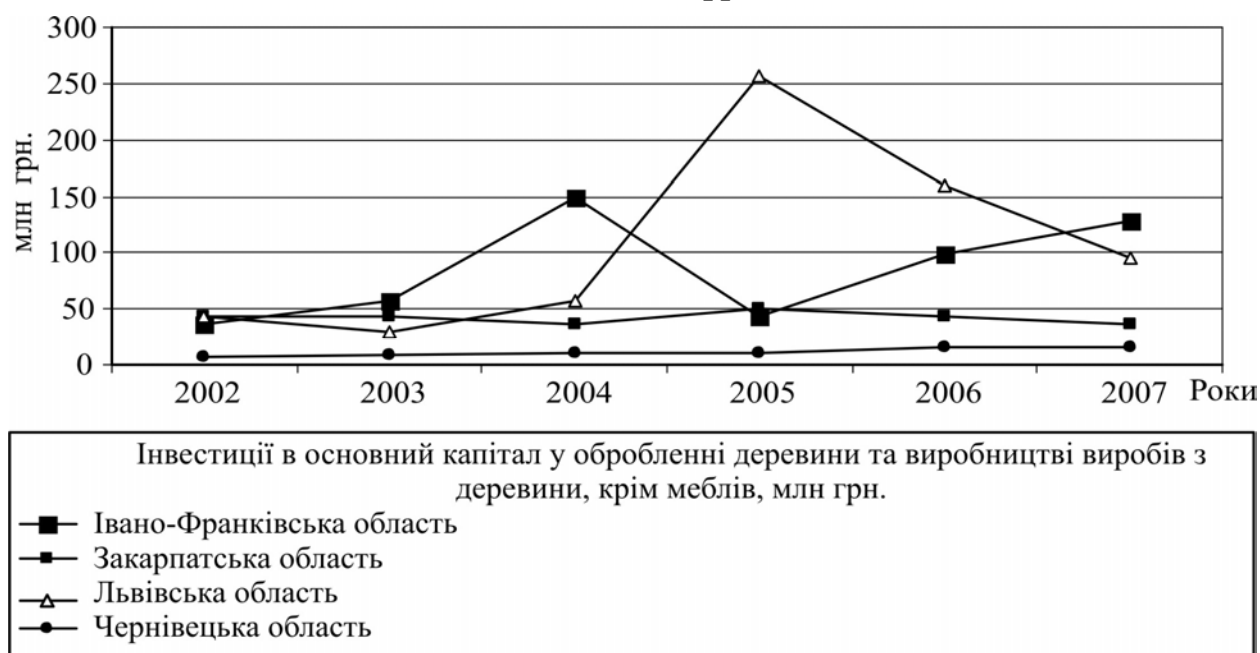

Рис. 8. Динаміка обсягів інвестицій в основний капітал Карпатського регіону у обробленні деревини та виробництві виробів з деревини, крім меблів, за 2002-2007 рр.

Як бачимо з рис. 8, частка інвестицій в основний капітал у обробленні деревини та виробництві виробів з деревини, крім меблів, є досить незначною у загальному обсязі інвестицій в основний капітал кожної області. Щодо інвестицій в основний капітал у меблевому виробництві Карпатського регіону, то тут спостерігалася тенденція щодо їхнього збільшення за 2002-2006 рр. з 128,52 млн грн до 300,00 млн грн відповідно, проте вже у 2007 р. відбулося їхнє значне зменшення до 203,50 млн грн [1].

Отже, інвестиційні ресурси в цьому регіоні є недостатніми для повного фінансування оновлення основних виробничих фондів підприємств лісової

та деревообробної промисловості. Розраховувати на швидке залучення інвестицій в основний капітал можливо лише за умови створення привабливого інвестиційного клімату, основними елементами якого є прибутковість підприємств, прогнозована та стабільна податкова політика, надійні гарантії та захист інвесторів, досконалість українського законодавства.

2. Власні кошти підприємств. Варто зауважити, що достатньо велика кількість лісових й деревообробних підприємств Карпатського регіону є збитковими, або такими, котрі ледь-ледь виживають у складних економічних умовах. Так, за 2002-2007 рр. частка збиткових підприємств лісового господарства Карпатського регіону хоча і зменшився від 24,4 % до 9,7 %, а у виробництві виробів із деревини – 37,3 % до 29,5 %, проте ще є достатньо високим, що свідчить про неможливість таким підприємствам самостійно оновлювати свій парк обладнання за рахунок власних коштів [1].

Ситуація у меблевому виробництві ще гірша, оскільки середній частка збиткових підприємств Карпатського регіону за 2002-2007 рр. становила 32 % [1]. Для подолання збитковості підприємств і забезпечення їхньої фінансової стійкості у довготерміновій перспективі необхідним є пошук і запровадження нових інноваційних механізмів, які забезпечували б нормалізацію грошових потоків у напрямку збільшення випуску та реалізації якісної продукції й економії операційних витрат.

3. Банківський кредит. Економічна та фінансова криза в Україні кардинально змінила умови банківського кредитування. Кредити стали дорогими та малодоступними, а відтак практично недосяжними для малих і середніх підприємств галузі. Окрім того, під час кризи майже кожна фінансова установа зіткнулася з проблемою дефіциту ліквідності. Станом на 1 січня 2010 р. у стадії ліквідності перебували лише 14 банків. Попереднього року банківська система завершила із загальним збитком 38,45 млрд грн [2].

За таких умов розраховувати на збільшення кредитування галузі практично неможливо, особливо враховуючи той факт, що тепер банки набагато жорсткіше оцінюють платоспроможність позичальників, ніж раніше. А, як згадувалось раніше, у 2007 р. кожне десяте підприємство лісового господарства регіону і кожне третє підприємство у деревообробленні були збитковими.

4. Оренда. Оренда є одним із альтернативних фінансових інструментів модернізації основних виробничих фондів підприємств і одним із дієвих напрямів підвищення ефективності використання виробничого потенціалу. Проте, оренда не є до кінця вигідним механізмом для лісових та деревообробних підприємств, оскільки, насамперед, в оренду пропонують вже наявне обладнання, яке може не відповідати сучасним вимогам. Використовувати орендоване майно необхідно чітко за його цільовим призначенням і здійснювати за власний рахунок профілактичне обслуговування, усувати всі несправності та поломки, поточний і капітальний ремонт. Окрім того, зазвичай, орендні платежі є чітко фіксованими.

5. Лізинг. На наш погляд, найефективнішим фінансовим інструментом модернізації основного капіталу лісових та деревообробних підприємств за умов, що склалися, може стати саме лізинг. Лізинг потрібно розглядати як

вид підприємницької діяльності, спрямованої на інвестування тимчасово вільних, або залучених коштів, коли за угодою лізингодавець зобов'язується придбати у власність зумовлене майно та надати його лізингоотримувачу за плату в тимчасове користування для підприємницьких цілей. Тобто, йдеться про передачу господарського майна в тимчасове користування на визначений період, що не є власністю користувача, на умовах платності та зворотності.

У лізинговій угоді підприємець може виступати і як орендар, і як орендодавець. У першому варіанті лізинг дає можливість модернізувати устаткування за відсутності необхідних фінансових ресурсів. Окрім того, лізингові платежі належать до витрат виробництва, які знижують обсяг оподаткованого прибутку користувача майна. Другий варіант лізингу дає змогу підприємству ефективніше використовувати свій основний капітал, який тимчасово не використовується, тобто не бере участі у виробничому процесі, але перебуває на балансі підприємства. Обидва варіанти використання лізингу є привабливими для лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону, оскільки першочерговим питанням для них є необхідність оновлення свого парку обладнання без значних одноразових фінансових витрат, а саме: лізинг забезпечує гнучку взаємоприйнятну систему платежів без значного першого внеску. Також привабливим є можливість передачі в оренду вживаного майна, котре на сьогодні не використовує підприємство, і цим самим отримувати лізингові платежі та відповідно підвищувати свої фінансові результати.

Лізинг поширився у світовій практиці, оскільки задовольняє ті вимоги, які не задовольняють традиційні фінансові інструменти. Ефективний вплив лізингу на оновлення основного капіталу лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону пояснюють тими потенційними можливостями, які закладені в лізинговій формі підприємницької діяльності, а саме:

- можливість доступу до нового дорогого обладнання, без значних одноразових витрат. Саме завдяки використанню лізингу лісові та деревообробні підприємства мають унікальну можливість отримати необхідне їм обладнання без попереднього викупу. Під час укладання лізингової угоди не вимагають негайного початку виплати платежів, хоча угоду укладають на повну вартість лізингового майна. Окрім того, лізинг страхує від технічної відсталості, оскільки надає змогу лізингоотримувачу оновлювати обладнання, повертаючи його лізингодавцю наприкінці терміну лізингу;
- можливість кращого управління власним обіговим капіталом. Лізинг зберігає обіговий капітал лізингоотримувача та цим самим дає змогу йому використовувати його на інші цілі, що є основним чинником розвитку виробництва;
- можливість отримання лізингових послуг для підприємства-новачка, яке ще не має власних обігових коштів і кредитної історії для отримання позики. Дрібним і середнім підприємствам укласти лізингову угоду також легше, ніж кредитну, оскільки забезпеченням угоди вважається саме майно (лізингодавець може його негайно забрати в разі невиконання зобов'язань орендарем). Навіть якщо лізингова компанія вимагає заставу або додаткові гарантії, їх розмір буде меншим, ніж при банківському кредиті.
- умови лізингової угоди є гнучкішими, порівняно з кредитом, оскільки дають змогу двом сторонам вибрати вигідну схему виплат. Лізинг завжди має більшу підприємницьку культуру, ніж банківський кредит. Лізинг також зазви-

чай менше регулюється, якщо взагалі регулюється. Кредит передбачає обмежені терміни та стандартний графік погашення, а за лізингу завжди можлива взаємоприйнята та зручна домовленість щодо платежів, а терміни лізингу можуть значно перевищувати терміни надання кредиту;

- лізингове майно не перебуває на балансі лізингоотримувача, що не збільшує його активи та звільняє від сплати податку на це майно;
- використання прискореної амортизації предмета лізингу, що дає можливість оперативно оновлювати застаріле устаткування, а отже, зменшувати оподаткований прибуток;
- можливість надання нефінансових послуг, які не можна отримати з інших джерел кредитування, наприклад, технічне обслуговування обладнання. Звичайно, банки ніколи не можуть надати таку допомогу разом з комерційною позицією.

Особливе значення розвиток ринку лізингу має і для держави, котра при цьому отримує такі переваги:

- пожвавлення інвестиційної активності та мобілізація фінансових коштів саме під інвестиційні проекти;
- надання доступу до фінансування більшій кількості підприємств, особливо малих та середніх;
- розширення бази внутрішнього капіталу;
- заохочення до створення нових фінансових продуктів;
- запровадження науково-технічного прогресу;
- створення нових робочих місць.

Проаналізувавши усі переваги лізингу як для учасників лізингової угоди, так і для держави загалом, можна стверджувати, що лізинг є одним з найпривабливіших і найперспективніших інструментів інвестування, здатного значно пожвавити процес оновлення матеріально-технічної бази лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону України, а відтак входження економіки України до структури світового ринку.

Висновки. В аналізованому періоді зазначено значне погіршення стану основного капіталу лісових і деревообробних підприємств Карпатського регіону.

Недостатність інвестиційних ресурсів, відсутність власних коштів і недоступність банківського кредитування потребують пошуку нетрадиційних інструментів фінансування оновлення основного капіталу галузевими підприємствами.

Запропоновано використання лізингу, як одного з альтернативних фінансових інструментів модернізації основних виробничих фондів підприємств.

Розглянуті переваги лізингу наголошують на можливості та ефективності його застосування на лісових та деревообробних підприємствах Карпатського регіону України.

Література

1. **Україна** у цифрах 2008 р. // Статистичний збірник. – К. : Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агентство", 2009. – С. 119-123.
2. **Ринок чудес** // Український тиждень, 2010. – № 8. – С. 30-33.
3. **Брус С.І.** Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / С.І. Брус // Фінанси України, 2008. – № 11. – С. 75-85.

Налывайко Н.Я. Лизинг как альтернативный инструмент модернизации основного капитала лесных и деревообрабатывающих предприятий Карпатского региона Украины

Рассмотрено состояние основного капитала лесных и деревообрабатывающих предприятий Карпатского региона Украины. Проанализированы разнообразные финансовые инструменты модернизации основного капитала и возможности использования их на отраслевых предприятиях региона. Обоснованно использование лизинга, как одного из наиболее реальных и эффективных финансовых инструментов обновления основного капитала в современных условиях.

Ключевые слова: лизинг, основной капитал, финансовый инструмент, инвестиции.

Nalyvayko N.Ya. The leasing as the alternative instrument of the fixed capital's modernization in the forest and woodworking enterprises of the Carpathians region of Ukraine

The article deals with modern condition of the forest and woodworking enterprise's fixed capital. Different financial instruments of the fixed capital's modernization and the possibilities of their introduction into the region enterprises are analyzed. The article proves the application of the leasing as the most practical and effective financial instrument of the fixed capital renovation in the nowadays.

Keywords: leasing, fixed capital, financial instrument, innovation.

УДК 366.225:366.255.2

*Доц. Л.І. Новосельська, канд. екон. наук;
студ. В.А. Козанкевич – НЛТУ України, м. Львів*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Висвітлено суть роботи державної податкової служби на сучасному етапі розвитку нашої країни. Розглянуто основні напрямки модернізації податкової системи, впровадження яких можливе через зміну підходу до спілкування з платниками податків. Наведено можливі шляхи вдосконалення роботи податкових органів методом реформування податкової служби.

Ключові слова: податкова служба, адміністрування податків, податковий тягар, стратегічний план розвитку.

Цілеспрямований розвиток державної податкової служби України в умовах перетворень, що відбуваються у нашому суспільстві, має здійснюватись на усвідомленні необхідності докорінної зміни філософії спілкування з платниками податків з фіскальної на добровільну сплату податків, що потребує переходу до світових цивілізованих норм в оподаткуванні.

Податкова служба в сучасних умовах повинна стимулювати економічний розвиток країни, сприяти створенню умов для залучення інвестицій, розвитку приватного бізнесу, сприяти зниженню податкового тягара, отриманню сталих доходів до державного бюджету [2]. Необхідно трансформувати податкову службу в провідну демократичну та підзвітну суспільству високо-ефективну державну установу, яка діє на правових засадах та користується довірою і підтримкою суспільства.

Здійснення послідовних заходів з модернізації державної податкової служби розпочато у 1997 р. з розроблення Концепції та Стратегічних напрямів розвитку державної податкової служби України. Євроінтеграційна стра-